

Majhna ušesa, velika odgovornost

...

NASVETI ZA STARŠE

 NEUROTH

BESSER HÖREN • BESSER LEBEN

Zahvaljujemo se vsem
avtorjem, ki so sodelovali pri
nastanku te knjižice.

Posebej se želimo zahvaliti
dr. Jasmin Novak,
dr. Gerlindi Scheutz-Bernhard
in Igorju Dovniku, dr. med.,
specialistu pediatru, P.B. d.o.o., Maribor,
za aktivno podporo in spodbudo
pri nastanku slovenske izdaje
knjige nasvetov za starše
Majhna ušesa, velika odgovornost.

Predgovor 5

1	O SLUHU, GOVORU IN RAZUMEVANJU	7
	Prvo človekovo čutilo	9
	Otrok sliši že v maminem trebuhu	11
	Pot preko ušes do možganov	13
	Sluh hrani glavo	15
	Sluh in učenje govora	17
	Razvoj govora	19
	Nasveti, kako preveriti otrokov sluh	22
	Ko dojenčki in otroci ne slišijo (dovolj) dobro	23

2	ŽIVLJENJE Z OKVARO SLUHA	25
	Hitreje pomeni težje	27
	Zaupanje je dobro, nadzor še boljši	29
	Naglušnost je nevidna	31
	Otroci se učijo z gibanjem	33
	Kako lahko pomagate svojemu otroku?	35
	Kako se po postavljeni diagnozi počutijo starši?	37
	Niste sami – profesionalna pomoč	38
	Iz dneva v dan – nasveti za različne priložnosti	40

3	KORISTNE INFORMACIJE	43
	Pravljica za lahko noč je le premikanje zraka	45
	Kdor ima ušesa, naj sliši	47
	Slišati, iz katere smeri prihaja zvok	49
	O poškodbah sluha in vzrokih zanje	50
	Test sluha za dojenčke	55
	Test sluha za otroke	57
	Strokovnjaki za drobcena, zelo majhna in majhna ušesa	59

4	POMOČ SLUŠNIH APARATOV	61
	Kako delujejo slušni aparati	63
	Prvi korak	65
	Natančnost, ki se izplača	67
	Manjši, a zahtevnejši	69
	Prava izbira	71
	Prednastavitev, nastavitev in nadaljnje prilagoditve	73
	Uporaba in vzdrževanje	75
	S slušnim aparatom v vrtec in šolo	77
	Deset nasvetov za otroke s slušnimi aparati	78
	Treniranje sluha s pomočjo igre	80

SPOŠTOVANI STARŠI!

...

Eden od najlepši spominov na prve mesece življenja mojega sina, zdaj že odraslega moškega, je njegov vesel, grgrajoč smeh. Življenjska radost, ki se je pri tem kazala, in veselje, ko je kot dojenček ugotovil, da lahko te zvoke ustvari sam, je nekaj najlepšega na svetu.

Kot psihologinja pa tudi vem, da lahko otrok, ki dobro sliši tako glasove iz svoje okolice kot tiste, ki jih ustvari sam, razvija in trenira svoj glas, artikulacijo glasov in ne nazadnje tudi svoj govor.

Če pa dojenčki in otroci slabo slišijo, je zelo pomembno, da hitro dobijo strokovno pomoč, da bi bil njihov nadaljnji razvoj čim manj prizadet. Najprej je potrebna pomoč pri hitrem odkrivanju težav in nato, če je le mogoče, medicinska obravnava takšnega otroka. Seveda pa so v to zajete tudi vse možnosti urjenja in celovita podpora pri razvoju otroka – na primer zgodnja obravnava, lo-

gopedska, psihološka ali pedagoška pomoč. V to je zajeta tudi kar najhitrejša oskrba otroka z ustreznimi slušnimi aparati, ki otroku pomagajo, da sliši tako dobro, kot to omogoča sodobna tehnologija.

Ta knjižica z nasveti naj vas na tej poti spremlja: v njej boste našli informacije o sluhu, govoru, slušnih aparatih in še veliko drugih zanimivih tem. In ne pozabite: če ravnate odločno in hrabro, boste doživeli neprecenljivo izkušnjo, kako se vaš otrok veliko lažje spopada s težavami, ki jih ima zaradi prizadetega sluha. In samo to je pomembno: pomagati svojemu otroku in ga podpirati v največji meri.

Želim vam veliko zaupanja vase in veselja pri branju knjižice!

Dr. Gerlinde Scheutz-Bernhard

je klinična psihologinja in osebna psihoterapevtka, od leta 1999 vodi Svetovalni center za otroke na avstrijskem Štajerskem

1. POGLAVJE

O sluhu.
O govoru.
O razumevanju.
...

LEPA BESEDA
JE NAJKRAJŠA
POT DO SRCA.

„ ... draga mama,
za najboljše
na sebi sem
hvaležna tebi! ”

Prvo človekovo čutilo

...

Človek sliši – veliko prej, kot lahko vidi. Sluh je prvi čutilni organ, ki se razvije pri otroku, ko je ta še v materinem trebuhu; že od četrtega meseca nosečnosti lahko namreč otrok v maternici zaznava akustične signale – zvoke in šume. Možgani pa so popolnoma razviti šele v zadnjem tromesečju nosečnosti – nerojeni otrok lahko torej sliši že več mesecev pred tem, ko prvič odpre oči in zagleda luč sveta.

Sluh je tako prvo razvito človekovo čutilo. In ker nam sluh omogoča, da že v materinem trebuhu slišimo na primer mamin utrip srca in pomirjujoč glas, je sluh hkrati tudi eden najpomembnejših kanalov do drugih ljudi – in tako ostane vse življenje. Informacije, ki nas dosežejo preko možganov v obliki zvokov, glasov, šumov ali besed, se nas na čustvenem nivoju dotaknejo veliko močneje in bolj neposredno kot informacije, ki jih zaznamo z vidom. Sluh je namreč vedno povezan z udobjem in varnostjo v materinem trebuhu.

Predstavljajte si, da otrok napiše pesem za materinski dan. Berete jo na glas in ste ganjeni. Zdaj pa si zamislite, da otrok samo bere to besedilo in vi ga poslušate: da, v tem je razlika. Izgovorjena beseda seže do srca. Sluh – in dober sluh – pomaga pri duševnem zdravju in čustvenem ravnovesju.

**NOSEČNICA BI
SE MORALA
ŽE ZARADI OTROKA
IZOGIBATI HRUPU.**

„Lahko
prosim za
malo več
miru!!!“

Otrok sliši že v maminem trebuhu

...

V zadnjem trimesečju nosečnosti slišijo dojenčki v maminem trebuhu že zelo veliko: med zvoke in tone, ki jih slišijo, sodijo na primer mamin srčni utrip in vsi zvoki, ki nastajajo v njenih prebavilih – vsi skupaj tvorijo stalno zvočno kuliso, v kateri se otrok razvija in raste in katere del je postal. Še nerojeni otrok pa sliši seveda tudi mamin glas – in si ga dobro zapomni. Številne raziskave so pokazale, da novorojenček med različnimi ženskimi glasovi zelo dobro prepozna glas svoje mame. In še več: nerojeni otrok že v maminem trebuhu posluša glasbo, ki jo izbere njegova mama, in druge zvoke iz okolja, v katerem se giblje.

Če bodoča mama v zadnjih treh mesecih nosečnosti vedno posluša določeno uspravanko, jo bo otrok kasneje veliko raje poslušal kot ostale pesmice. Kar je otrok poslušal, ko je bil še v maminem trebuhu, bo tudi kasneje veliko raje poslušal in se ob tem počutil bolje. Novorojenčki so med drugim navajeni tudi na melodijo govora svoje mame in imajo veliko raje jezik, v katerem so slišali govoriti svojo mamo – kar se lepo izraža tudi v besedni zvezi »materni jezik«.

Ker nerojeni otrok sliši že v materinem trebuhu, je zelo pomembno, da noseče ženske na svojem delovnem mestu in tudi v zasebnem življenju niso izpostavljene prevelikemu hrupu. Zakonodaja prav zato štiti nosečnice in predpisuje, da na delovnem mestu, ki ga zaseda nosečnica, ne sme biti prekoračena dovoljena glasnost.

Pot preko ušes do možganov

...

Dražljaji iz zvočne kulise v maminem trebuhu pridejo do možganov otroka, ki se šele razvija, in vplivajo na njegov razvoj. To pojasnjuje, zakaj se pri otrocih, ki so se rodili prezgodaj – nedonošenčkih, zelo pogosto zgodi, da imajo kasneje v življenju počasnejši razvoj govora: pri prezgodaj rojenih otrocih je bil namreč ta trening centra za sluh in centra za govor v možganih predčasno prekinjen. Otrok je bil nekaj tednov prezgodaj rojen v svet, na vse zvoke iz okolja pa njegovi možgani še niso bili pripravljani. Zaradi omenjenega se v porodnišnicah in v neonatoloških oddelkih za nedonošenčke posveča veliko pozornosti temu, da ušesa in možgani malih pacientov ne bi bili izpostavljeni ne preveliki ne premajhni slušni obremenitvi.

Tesno povezavo med sluhom in govorom oziroma razvojem govora lepo pokaže naslednji primer: prvo glasovno izražanje vsakega dojenčka je jok. Ko se dojenček rodi, ga praviloma z roko nežno udarijo po ritki. Sledi prvi jok, pri katerem dojenček prvič v svojem življenju zajame zrak in zaduha s pljuči ter tako uporabi svoj glasovni aparat. Znanstvene študije, opravljene v zadnjih letih, pa so celo pokazale, da dojenčki jočejo z intonacijo svojega materinega jezika.

DOJENČKI
JOČEJO V MELODIJI
MATERINEGA JEZIKA,
KER SO SE ŽE V
TREBUHU NAUČILI, KAKO
ZVENI MAMIN JEZIK.

„Jočem v
FRANCOŠČINI!“

„Jaz jočem v
SLOVENŠČINI!“

Če novorojenček v množici glasov prepozna glas svoje mame, to pomeni, da lahko razlikuje med glasovi, ki jih sliši, in da si lahko to razliko zapomni. Enako velja za dejstvo, da je melodija dojenčkovega joka odvisna od melodije jezika, v katerem govori otrokova mama. Psihološko gledano to pomeni naslednje: zgodil se je proces učenja. Poslušanje torej pomeni zgodnje, zelo zgodnje učenje.

Sluh hrani glavo

...

Večina dražljajev iz zunanjega sveta pride do človeka s poslušanjem – to velja za dojenčke enako kot za odrasle ljudi. Ušesa neprestano vpijajo zvoke, ne moremo jih izklopiti ali ustaviti. To pa tudi pomeni, da so možgani otrok odvisni od dražljajev, ki prihajajo do njih preko sluha. Kar 90 odstotkov dražljajev iz zunanjega sveta sprejmemo s sluhom. Če je ta povezava z zunanjim svetom prekinjena, možganom otroka manjka pomemben del dohodnih dražljajev, ki so potrebni za dober in diferenciran razvoj in delovanje. To pravilo velja tako za novorojenčke kot za ljudi v vseh kasnejših življenjskih obdobjih.

Sluh povezuje otroka s svetom, kar močno vpliva na razvoj otrokovih možganov. Večji del tega, kar otroci slišijo, ima v dobrednem pomenu besede smisel: ne glede na to, ali so to besede, ki se jih je otrok naučil doma, v vrtcu ali v šoli in jih nato sam uporabil, ali so to pesmice, pasji lajež ali hupanje mestnega avtobusa, ki svari pred nevarnostjo na cesti – akustični signali učinkujejo. Zato je zelo pomembno, da se pri dojenčkih in otrocih kolikor se le da ohrani njihova sposobnost sprejemanja dražljajev, torej njihove slušne sposobnosti, in da se jim pri morebitnih poškodbah sluha ali težavah s sluhom kar najhitreje in pomaga.

**POŠKODBE SLUHA,
KI JIH NE ODPRAVIMO,
SO VELIKA NEVARNOST
ZA ZDRAV
RAZVOJ OTROKA.**

**„V vrtcu pri
ničemer ne
sodeluje!“**

**„Razumem.
V tem primeru
predlagam, da
čim prej testirate
otrokov sluh.“**

Šele pred nekaj leti, generacijo ali dve nazaj, so začeli v šolah prepoznavati težave s sluhom. Pri mnogih je bilo žal prepozno, da bi lahko bistveno pomagali. In kaj se je zgodilo? Otroke, ki so slabo slišali, so označili za motene v duševnem razvoju in jih vključili v programe, ki so bili veliko pod njihovimi dejanskimi učnimi sposobnostmi.

V PRVIH TEDNIH
ŽIVLJENJA
SE NOVOROJENČKI
OB NENADNIH
GLASNIH ZVOKIH
ZELO PRESTRAŠIJO.

Sluh in učenje govora

...

Oponašanje spada med najpomembnejše načine učenja pri dojenčkih in manjših otrocih. To velja tudi za učenje govora. Seveda pa to velja samo, če otrok dovolj dobro sliši. Človek se namreč rodi precej »nezrel«, kar zadeva razvoj čutil, zato se popolna funkcionalnost sluha in možganov, kar je predpogoj za dober sluh, zelo hitro razvija v obdobju takoj po rojstvu. Zvoki, ki jih dojenček sliši, omogočajo nastanek in povezovanje celic, ki so v možganih zadolžene za sluh. Z zvočnimi dražljaji je povezan tudi razvoj govornih sposobnosti, ne nazadnje pa so z njimi v tesni povezavi tudi vsi pomembni segmenti miselnih sposobnosti.

Že v prvih tednih in mesecih življenja se dojenčki vidno prestrašijo, ko slišijo nenadne, glasne zvoke. Nekoliko kasneje začnejo premikati oči in glavo in iskati izvor glasnih, izstopajočih zvokov. V obdobju do približno osmega tedna življenja je jok dojenčkov refleks na določeno neprijetnost (če so na primer lačni ali imajo mokro plenico). Dojenček pa nato zelo hitro ugotovi, da se mu mama posveti, ko joče. Povedano z drugimi besedami: dojenček ugotovi, da so zvoki dobri na primer za klicanje ljudi – dojenček torej z jokom komunicira.

Dojenčki in otroci se razvijajo povsem individualno – časovni okviri so zato v tem kontekstu namenjeni le grobi okvirni vrednosti. Če imate kakršnekoli pomisleke glede otrokovega razvoja, se posvetujte z izbranim pediatrom, ki mu zaupate – ne delajte si skrbi že vnaprej in se ne obremenjujte po nepotrebnem.

Razvoj govora

...

V obdobju med drugim in četrtem mesecem se lahko dojenček že smeji, njegovi čuti se prav tako razvijajo. Zdaj lahko dojenček sliši že skoraj tako dobro kot odrasel človek. Zna razločiti izvor posameznega zvoka in se odziva na glasbo. Kaže tudi zanimanje za lastno proizvajanje glasov in nekatere bo ponavljal vedno znova, za različne potrebe zna uporabiti drugačen jok ... Med tretjim in šestim mesecem se dojenčki že zanimajo za različne glasove in zvoke, poznane glasove lahko tudi prepoznajo.

Od petega meseca življenja se govor dojenčka že spreminja v kanonično brbljanje, s katerim ponavlja določene zvoke. V tej fazi brbljanja otroci, ki imajo težave s sluhom, utihnejo. Med šestim mesecem in prvim letom življenja dojenčki brbljajo in k temu vključujejo kratke in dolge skupine glasov (bababa-bababa, tatata ...), oponašajo enostavne besede, kot so mama, tata, dedi in podobne. Kmalu za tem začnejo pomen teh besed tudi razumeti. Med dvanajstim in osemnajstim mesecem življenja se govor dojenčka počasi razvija v besede, ki jih lahko odrasli že razumejo (seveda velja to za osebe, ki imajo z dojenčki izkušnje). V tem obdobju, in to je samo orientacijska vrednost, dojenčki uporabljajo okrog 20 besed, razumejo pa jih okrog 50. Iz tega izhaja, da je sluh zelo pomemben za razvoj razumevanja, s tem pa seveda tudi za dojemanje in razmišljanje.

Znanstveniki s področja vzgoje in izobraževanja se dolgo niso mogli zediniti, ali je koristno, da se z dojenčkom pogovarjamo z otroškim jezikom. Danes se predpostavlja, da dojenčkom koristi, če se v prvih tednih in mesecih z njimi pogovarjamo z otroškim jezikom in s takšno melodijo govora. Dojenčki namreč na ta način lažje razumejo, da se jim posvečamo.

Razvoj govora

...

OTROCI MORAJO
DOBRO SLIŠATI,
DA SE LAHKO NAUČIJO
PRAVILNO GOVORITI.

„Kdo je spremljal
Sneguljčico?“

„Sedem palčkov!“

Okrog drugega leta starosti otroka se njegov besednjak obogati in šteje že okrog tristo besed, otrok pa ne izgovarja samo posameznih besed, ampak stavke z dvema do tremi besedami, začne tudi prepevati.

V tretjem letu starosti otroci osvajajo pomembne dele svojega materinega jezika, uporabljajo tudi slovnična pravila in popravljajo izgovarjavo, njihov besedni zaklad pa se nenehno izboljšuje: uporabljajo glagole, pridevnike, veznike in vse povezujejo v povedi. Poleg tega otroci te starosti postavljajo neverjetno veliko vprašanj, kar sploh ni čudno, če vemo, da se s tem veliko naučijo.

V četrtem in petem letu starosti je govor že dobro razumljiv, izgovor težjih večzložnih besed pa lahko občasno otrokom še povzroča težave. Aktivni besedni zaklad se v tem času zelo obogati in je vsak dan obsežnejši. V nekaterih fazah otrok vsak dan osvaja nove besede, v času, ko jih še spoznava in trenira izgovarjavo, pa z njimi običajno zabava svojo okolico. Otroci, ki ne slišijo ali ne slišijo dobro, so zelo omejeni pri učenju govora, s tem pa tudi pri razumevanju vsega, kar se dogaja okrog njih!

Dober sluh od najzgodnejšega obdobja je zelo pomembna osnova za razvoj govora in jezika ter ostalih komunikacijskih sposobnosti. Zato so v tem času za otroka zelo pomembni zdravniki specialisti otorinolaringologi, logopedi in posebej izobraženi fonetiki ter akustiki za sluh, specializirani za delo z otroki.

NASVETI, KAKO LAHKO SAMI PREVERITE, ALI VAŠ OTROK DOBRO SLIŠI

Samo strokovnjaki, kot so na primer zdravniki otorinolaringologi ali otroški akustiki za sluh, lahko preverijo, ali otrok dobro sliši. Seveda pa obstaja veliko znakov v obnašanju dojenčkov in otrok, s pomočjo katerih lahko sklepamo, da je s sluhom nekaj narobe:

- » **»Do tretjega meseca je dojenček normalno jokal in grgal, nato je postal sumljivo, tiho.«**
› Dr. Wolfgang Luxenberger, specialist otorinolaringolog, predsednik strokovne skupine otorinolaringologov avstrijske Štajerske
- » **»Dojenčka nikakor ne more pomiriti glas njegove mame, ampak samo telesni dotik.«**
› Dr. Bernhard Münt, direktor oddelka za ušesa, nos in grlo, bolnišnica LKH Feldkirch
- » **»Dojenček pri tretjem ali četrtem mesecu življenja ne pokaže več zanimanja za nove, neobičajne zvoke.«**
› Univ. prof. Kurt Stephan, vodja avdiologije v bolnišnici HSS Klinik Innsbruck
- » **»Dojenček, ki dobro sliši, po šestem mesecu starosti refleksno poišče izvor zvoka – tudi če ga ne vidi.«**
› Igor Dovnik, dr. med., specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor
- » **»Izostanek druge faze brbljanja med šestim in dvanajstim mesecem starosti.«**
› Univ. prof. dr. Christian Walch, Medicinska univerza Gradec, Klinika za ušesa, grlo in nos, Klinični oddelek za neurootologijo
- » **»Otrok ne oponaša zvokov, kot so oglašanje psa ali hupanje avtomobila.«**
› Mag. Alois Mair, ORL klinika, LKH Salzburg
- » **»Otrok vedno govori vpadljivo glasno ali vpadljivo tiho.«**
› Univ. prof. dr. Patrick G. Zorowka, Medicinska univerza Innsbruck
- » **»Otroci, ki imajo vnetje srednjega ušesa, v času vnetja zelo slabo slišijo, pogosto pa tudi med posameznimi vnetji ne slišijo dovolj dobro.«**
› Igor Dovnik, dr. med., specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor

Ko dojenčki in otroci ne slišijo (dovolj) dobro

...

Poškodbe sluha imajo lahko pri dojenčkih in otrocih težke posledice za njihov razvoj – seveda samo, če ostanejo neopazene in jih nihče ne obravnava. To velja tako za prirojene težave s sluhom kot za tiste, ki se pri dojenčkih in otrocih pokažejo šele kasneje, na primer zaradi genetskih dejavnikov, vnetij, bolezni v času nosečnosti, kasnejših vnetij srednjega ali notranjega ušesa in podobno. Ker je najpogostejši vzrok za težave prirojen, v slovenskih porodnišnicah, podobno kot drugje v Evropi, vsem novorojenčkom pred odpustom iz porodnišnice praviloma pregledajo sluh s pomočjo presejalnega testa. Kasneje spremljajo sluh in razvoj govora pediatri, seveda pa je zelo pomembno, da starši otrokov razvoj opazujejo in tako pravočasno odkrijejo morebitne kasnejše težave.

Otroci so za razliko od odraslih zelo prilagodljivi: to ne velja samo za njihovo obnašanje, ampak tudi za otroške možgane. Če se težave s sluhom odkrijejo dovolj zgodaj in ustrezno obravnavajo ter odpravljajo, se lahko otrok zgotovo nemoteno uspešno vključi v svoje okolje in ima povsem običajno življenje.

2. POGlavJE

Življenje z okvaro sluha

...

Hitreje pomeni težje

...

NA ŽALOST
SE LE REDKI
NAUČIJO JEZIKA
GLUHONEMIH.

Okvara sluha se lahko pojavi v vsakem življenjskem obdobju. Če se pojavi pred zaključkom učenja govora – torej praviloma pred dopolnjenim petim letom starosti – je to tako imenovana prelingvalna gluhot. Če pa se pojavi po zaključku usvajanja govora, govorimo o postlingvalni gluhoti. Ta razlika je zelo pomembna, ker imajo otroci s prelingvalno gluhoto zaradi slabšega sluha in napačne glasovne predstave težave pri izgovarjavi posameznih glasov in besed.

Otroci, ki med učenjem govora sploh ne slišijo ali ne slišijo dobro, so v slabšem položaju, ker sploh ne morejo slišati, kako morajo zveneti posamezni glasovi, ki bi jih morali izgovoriti. Sluh je pri pravilni izgovarjavi glasov torej odločilen in zagotavlja pravilno artikulacijo glasov. Otroci z naglušnostjo, ki že meji na gluhost, bi brez uporabe slušnih aparatov ter pravilne in intenzivne strokovne obravnave praviloma zelo težko usvajali izgovarjavo glasov in bi morali za komunikacijo uporabljati le znakovni jezik, ki pa se ga morajo prav tako naučiti. V obeh primerih pa velja, da le manjši odstotek ljudi pozna in uporablja kretnejše znakovnega jezika.

Kako je usvajanje govora tesno povezano s sluhom, se kaže tudi pri otrocih, ki nimajo nobenih težav: večina otrok potrebuje določen čas, da se naučijo pravilno izgovarjati sičnike, na primer v besedah pismo ali cvetje. Pravilno se jih slej ko prej naučijo izgovarjati, ker jih nenehno poslušajo in si jih poskušajo zapomniti in pravilno ponoviti.

SLUH JE ZELO
POMEMBEN TUDI
ZARADI NADZORA
JAKOSTI SVOJEGA
GLASU.

„ŽELIŠ
POKUSITI?“

„Torej ... ja,
prosim.“

Zaupanje je dobro, nadzor še boljši

...

Če se težave s sluhom pojavijo po zaključenem učenju govora – torej postlingvalno – otrok sicer ne sliši ali ne sliši dovolj dobro, za komunikacijo z okoljem pa lahko še vedno uporablja glasove oziroma govor, ki ga je usvojil pred pojavom težave. V času, ko so bile slušne sposobnosti še zelo dobre, se je glasovni aparat naučil pravilno artikulirati glasove, zato je izgovor pravilen.

Vendar se sčasoma pravilni izgovor glasov izgublja, saj je močno otežen slušni nadzor lastnega govora. Znano je, da so odrasli ljudje, ki imajo težave s sluhom in ne uporabljajo slušnih aparatov ali jih ne nosijo redno, spremenili način govora, ki postaja vedno glasnejši – včasih je zaradi slabe samokontrole že tako glasen, da je za okolico moteč. Ljudje se začnejo takšnih ljudi izogibati, prihaja do neprijetnih situacij in občutka sramu, socialni stiki se počasi izgubljajo. To velja tudi za otroke. Vrstniki se začnejo iz njih norčevati in jih zasmehovati, prizadet otrok pa se že po instinktu vedno bolj odmika na rob družbe.

Slušni aparati pomagajo otrokom, ki imajo postlingvalne težave s sluhom, da slišijo druge ljudi v svoji okolici in tudi da slišijo sami sebe in glasove, ki jih drugače ne bi nikoli slišali – na ta način ohranjajo pravilno artikulacijo svoje izgovarjave in preprečujejo, da bi med vrstniki zaradi drugačne izgovarjave naleteli na zbadanja in izključitev iz socialnega okolja.

ZARADI
VSAKODNEVNIH
OMEJITEV SO ŠTEVILNE
PRILOŽNOSTI V
ŽIVLJENJU ZAMUJENE.

„Dobro, zdaj pa vsi
še v telovadnico!“

„Kaj se
dogaja???“

Naglušnost je nevidna

...

Okvara sluha zaznamuje veliko področij v življenju človeka in je dokaj pogosta. Za razliko od drugih vrst telesne prizadetosti pa na zunaj ni vidna. Če ima otrok na primer težave z gibanjem ali motoriko, okolica to takoj opazi, sprejme in se s tem sprijazni. Okvara sluha pa ni vidna, ni očitna na prvi pogled, zato jo zelo pogosto spregledamo. Celó v vrtcu ali v šoli se lahko zgodi, da otroka z okvaro sluha ne obravnavajo na pravilni način. Pogosto se zato zgodi, da so otroci, ki imajo težave s sluhom, označeni kot »sramežljivi, tihi, počasni« ali celo »svojeglavi in nekooperativni«, včasih celo kot agresivni.

Vse naštetó pomeni, da si okolica o otroku, ki ima težave s sluhom, izdelá svoje, seveda napačno mnenje. Takšni otroci, označeni kot tihi in sramežljivi, pa so redkeje vključeni v dogajanje in aktivnosti in pogosto pristanejo na robu svoje socialne mreže.

Okvara sluha ne zmanjša samo sposobnosti poslušanja in govorjenja, torej ne vpliva samo na komunikacijo, ampak so prizadeti tudi družbeni odnosi, ki so za otroke posebej pomembni. Vse to se slej ko prej negativno odraža na kognitivnem življenju otroka, na njegovi čustveni zrelosti in samozavesti.

ZARADI OKVARE
SLUHA POSTANEJO
OTROCI TUDI
TELESNO NEGOTIVI.

Otroci se učijo z gibanjem

...

Otroci z okvaro sluha odkrivajo svet in svoje sposobnosti enako kot vsi drugi otroci: s pomočjo aktivnega soočanja z vsem, kar doživljajo. Po eni od najzanesljivejših vej razvojne psihologije sta gib in percepcija – motorika in senzorika – v tesni interakciji. In prav ta povezanost giba in učenja je razlog, zakaj v vrtcu in tudi v osnovni šoli od nekdaj otroci zelo veliko pojejo in plešejo, igrajo in skačejo, so v nenehnem gibanju. Za otroke z okvaro sluha pa velja, da so lahko pri tem le delno vključeni, zato ima gibanje na njihovo učenje in delo omejen vpliv.

Otroci z okvaro sluha so lahko v številnih situacijah, ki od njih zahtevajo telesne spretnosti, na primer dobro ravnotežje, zelo negotovi. To je povsem razumljivo, saj se važen del organa za ravnotežje nahaja prav v ušesu, sluh pa je zelo pomemben za prostorsko dojetje okolice. Negotovost pri otroku narašča in ruši veselje, ki ga otrok praviloma doživlja ob gibanju – otrok se gibanja vse bolj boji, tako pa v primerjavi z drugimi otroki postaja slabši še na enem področju, ki je za otroke zelo pomemben.

Otroci z močno okvaro sluha so v primerjavi z drugimi otroki motorično bolj negotovi, kar se še zlasti kaže v vsakodnevnih situacijah, pri katerih mora otrok pokazati ravnotežje – na primer stanje na eni nogi ali učenje vožnje s kolesom.

Kako lahko pomagate svojemu otroku?

...

AKTIVNA POMOČ IN SKRB BISTVENO OLAJŠATA OTROKOVO PRIVAJANJE NA SLUŠNI APARAT.

„Odlično, grem z vama!“

„Jutri dobimo slušni aparat.“

„Končno, se že veselim!!!!“

Otroci z okvaro sluha imajo iste osnovne potrebe kot vsi otroci – to velja še zlasti za potrebo po pozornosti in sprejemanju v najožji družini, pri osebah, ki so otroku zelo blizu, in v skupini vrstnikov. Poskušajte se vživeti v položaj svojega otroka in morda boste lažje razumeli, zakaj se včasih obnaša tako, kot se, v nasprotju z vašimi pričakovanji in željami in povsem v nasprotju od tega, kar ste si predstavljali in predvideli.

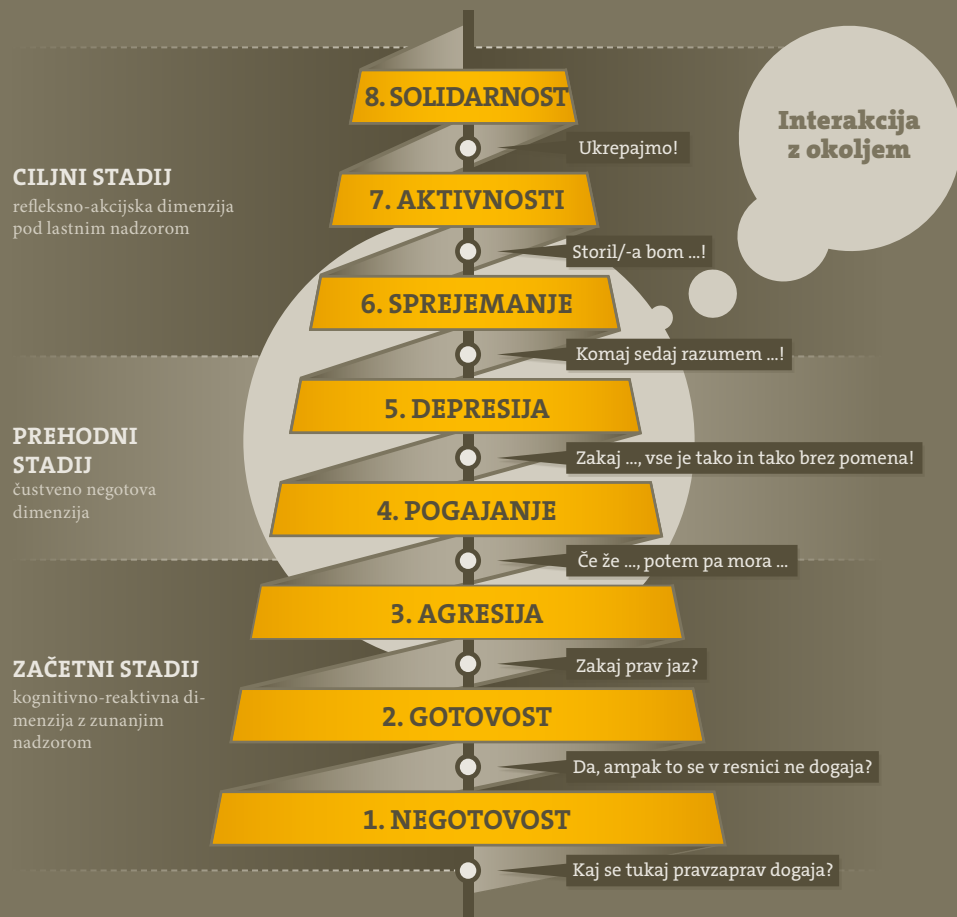
Staršem je najpomembnejša stvar na svetu zdravje njihovega otroka, zato postavljeno diagnozo, da ima otrok okvaro sluha, doživljajo kot največji šok. Starši te »slabe novice« pogosto sploh ne sprejemajo, jo zanikajo, iščejo drugo mnenje strokovnjakov, želijo najti »krivca«. To pa lahko pomeni, da se v neke vrsti paniki, ki jo doživljajo, oklenejo vseh mogočih (in nemogočih) rešilnih bilk. S tem izgubijo veliko dragocenega časa, nemir in strah staršev pa se preneseta še na otroka.

Običajno in povsem naravno je, da informacija o prizadetosti sluha izzove burne reakcije staršev. Vendar je zelo pomembno, da takšno obnašanje razumemo, sprejmemo in usmerimo k aktivnemu in celostnemu reševanju problema.

Da bi lahko potekal razvoj otroka, ki ima težave s sluhom, kar se da normalno, potrebuje otrok premišljeno in ciljno usmerjeno aktivno pomoč. V tem poglavju boste našli nasvete, vrste pomoči in ideje, kako svojega otroka na različnih področjih po kar najboljših močeh podpreti in mu pomagati.

PROCES UČENJA – OBVLADOVANJA KRIZNIH SITUACIJ KOT ŽIVLJENJSKA SPIRALA*

* Zaključki temeljijo na več kot 2000 resničnih življenjskih zgodbah, ki so se dogajale od leta 1900. Iz knjige Erike Schuchardt: **Warum gerade ich? Leben lernen in Krisen. (Zakaj prav jaz? Učiti se živeti v krizi)**, založba Vandenhoeck + Ruprecht, Göttingen, 13. avgust 2013. (več na povezavi <http://www.amazon.de/b%2FC3%BCcher/dp/3525623704>)

KAKO SE PO POSTAVLJENI DIAGNOZI POČUTIJO STARŠI?

Okrog 95 odstotkov otrok, ki imajo težave s sluhom, ima starše, ki dobro slišijo. To pomeni, da se morajo starši znajti v povsem novi vlogi, boriti se morajo s težkimi psihičnimi in čustvenimi obremenitvami, da bi lahko prevzeli novo starševsko vlogo. Da bi staršem v tej situaciji kar najbolj pomagali, je priporočena uporaba modela Erike Schuchardt, ki temelji na fazah procesiranja krize.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 1: NEGOTOVOST

Dotična oseba doživlja paniko in poskuša problem potlačiti, ker ne najde rešitve.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 2: GOTOVOST

Resnica je sprejeta, še naprej pa obstaja upanje, da se bo vse obrnilo na bolje.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 3: AGRESIVNOST

Sledijo izbruhi emocij, saj se je dotična oseba šele zdaj v resnici zavedla problema.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 4: POGAJANJE

Oseba izkorišča vse možnosti (na primer svetovanja pri mnogih zdravnikih, alternativnih zdravnikih, romanja ...).

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 5: DEPRESIJA

V tej fazi oseba spozna, da je situacija dokončna. Zelo je depresivna in ne najde več življenjskega smisla.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 6: SPREJEMANJE

V tem trenutku pride do sprejemanja dane situacije, težav in vsega, povezanega s tem.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 7: AKTIVNOSTI

Oseba se uči živeti s svojo posebno družinsko situacijo in poskuša iz tega izvleči kar največ.

ŽIVLJENJSKA SPIRALA, FAZA 8: SOLIDARNOST

Oseba spozna, da ni treba živeti v nenehnem boju s težavo, ampak jo je treba sprejeti in živeti z njo.

NISTE SAMI – PROFESIONALNA POMOČ

1. Ne oklevajte predolgo

Prej ko boste svojemu otroku zagotovili kar najboljšo medicinsko oskrbo in kvalitetno spremljanje njegovega razvoja pri izbranih strokovnjakih za sluh, lažje mu bo in manj bo to vplivalo na njegov celostni razvoj. Izkušnje so pokazale, da se starši predolgo slepijo in odlagajo prvi posvet pri zdravniku specialistu – pogosto se namreč neobičajne reakcije na zvoke in govor pripisujejo otrokovemu temperamentu in razigranosti. Če niste prepričani, vprašajte za mnenje otrokovega pediatra – danes so na voljo objektivne preiskave, s katerimi lahko zdravnik potrdi ali ovrže vaše sume! **Bolje kot se boste soočili s situacijo, lažje boste lahko pomagali svojemu otroku in mu stali ob strani.**

2. Ni razlogov za strah

Če vaš otrok po zdravniškem pregledu dobi slušne aparate, je to razlog za veselje – z njimi bo namreč lahko spet slišal vse zvoke in se vključil v svoje socialno okolje. Otrok se bo na slušne aparate lažje in hitreje navadil, če boste imeli tudi vi do tega pozitiven odnos. **Ne pozabite: otroci so veliko bolj prilagodljivi kot odrasli. Vaš otrok se bo najverjetneje veliko hitreje navadil na slušne aparate, kot bi se vi.**

3. Izkoristite vse možnosti

Zdravniki in specializirani akustiki za sluh so vaš prvi, a ne edini vir informacij pri vprašanjih, povezanih z otrokovimi težavami s sluhom. Vaš otrok morda ne potrebuje le slušnega aparata, ampak tudi logopedsko pomoč (vaje izgovarjave), zgodnjo pedagoško obravnavo ali ustrezno govorno-pedagoško pomoč. Vaš otrok mora dobiti celostno pomoč, zato organizirajte zanj mrežo profesionalnih strokovnjakov, ki mu lahko pomagajo. **V javnih zavodih vam bodo svetovali in vas informirali o vseh možnostih pomoči, ki so vam na voljo.**

4. Dobre stvari potrebujejo svoj čas

Ko dobi otrok slušne aparate, se pogosto pojavi pri starših prepričanje, da bo takoj vse v redu. Razmislite, prosimo, da je imel vaš otrok težave s sluhom najverjetneje dalj časa, s tem pa je okrnjen razvoj njegovega govora, posledično nima razvitih socialnih odnosov in ni uspel najti prave vloge v svojem okolju, med vrstniki. Da bi vse to odpravil in nadoknadil zamujeno, potrebuje čas. **Vaš otrok potrebuje čas, vztrajnost in vaše prepričanje, da bo s pomočjo slušnih aparatov slišal in se v nekaterih primerih tudi naučil govoriti.**

IZ DNEVA V DAN – NASVETI ZA RAZLIČNE PRILOŽNOSTI

Glejte otroku v oči, ko se pogovarjata

Če vaš otrok slabo sliši ali sploh ne sliši, je zelo pomembno, da lahko vidi vas oziroma vaš obraz, medtem ko se pogovarjata, igrata ali sta kako drugače povezana. Na ta način svojemu otroku zelo olajšate, da vas razume in se znajde v določeni situaciji, saj lahko veliko razbere z vaših ustnic ali si pri razumevanju pomaga z mimiko vašega obraza.

Pomembna je ustrezna oddaljenost

Večja ko je razdalja med vašimi ustnicami, od koder prihaja zvok, in otrokovimi ušesi, sprejemniki zvoka, težje vas bo otrok slišal. Da bi vas lahko brez težav dobro slišal, bodite pozorni, da se med govorom obrnete k otroku in ohranjate razdaljo, znotraj katere vas še lahko sliši.

Bolje razločno kot glasno

Govorite jasno in razločno, pozorni pa bodite, da ne boste govorili preveč glasno. Zelo redko se namreč zgodi, da otrok ne bi slišal, ker bi govorili »pretiho«. Najpogosteje se težave s sluhom kažejo tako, da otrok sliši popačeno ali brez določenih glasov. Ljudje, ki imajo prizadet sluh, najpogosteje ne slišijo dobro sičnikov (glasov c, s, z).

Izogibajte se hrupni okolici

Vaš otrok ne sliši dobro, kar pa najverjetneje ne velja za hrup, ki prihaja iz okolja, v katerem se nahaja. Ko se pogovarjata ali igrate s svojim otrokom, izključite ves nepotreben hrup in zvoke, kot so na primer televizijski in radijski sprejemnik, računalnik itd. Upoštevajte, da vas otrok med pogovorom na prometni ulici ali na otroškem igrišču verjetno veliko slabše sliši in razume kot v dobrih – to pomeni tihih – akustičnih pogojih.

Slabo je vedno za nekaj dobro

Otroci, ki imajo težave s sluhom, imajo pogosto izjemne vizualne sposobnosti – zelo dobro vidijo in se lahko pogosto pohvalijo z izvrstnim spominom. Svojo pomanjkljivost torej nadoknadijo s »sokolskim vidom« ali z »bistro glavo«, kar morate vsekakor zelo ceniti.

Trma ali naglušnost?

Praviloma se okvara sluha odkrije pozno, vsekakor pa veliko kasneje, kot je nastala. Zelo težko je razumeti, kako je lahko ostala tako dolgo skrita – pogosto si starši sami zakrivajo oči pred tem, ne vidijo težav, jih negirajo ali počasnejši razvoj govora in neposlušnost pripisujejo drugim vzrokom, samo težavam s sluhom ne. Prav lahko se zgodi, da se starši s težavo soočijo šele, ko iz »noče slišati« nastane »ne more slišati«.

Obdobja počitka in sproščanja

Življenje s prizadetim sluhom je zelo naporno. Velikokrat otrok ne more dolgo ohranjati zbranosti, kar lahko primerjamo z ukvarjanjem s profesionalnim športom. Privoščite svojemu otroku zanj zelo pomembna obdobja počitka, na to pa opozorite tudi otrokove učitelje in pedagoge, da mu bodo v vrtcu ali šoli omogočili potrebno sprostitev in odmor.

Prestrašen in/ali agresiven

V zelo zahtevnih situacijah, odvisno sicer od temperamenta in otrokove osebnosti, reagirajo otroci praviloma agresivno ali pa so prestrašeni. Če se vaš otrok nenadoma skriva v kot ali začne napadati okolico, je situacija zanj najverjetneje preveč zahtevna. Razbremenitev je v tem primeru primernejša kot pretirano opominjanje ali spodbujanje.

3. POGlavJE

Koristne informacije

...

ZVOK JE ZRAK,
KI NIHA. GLOBOKE
FREKVENCE
UMIRJAJO, VISOKE
VZNEMIRJAJO.

„Kdor hoče videti,
mora gledati s srcem.
Bistvo je očem
nevidno.“

Pravljica za lahko noč je le premikanje zraka ...

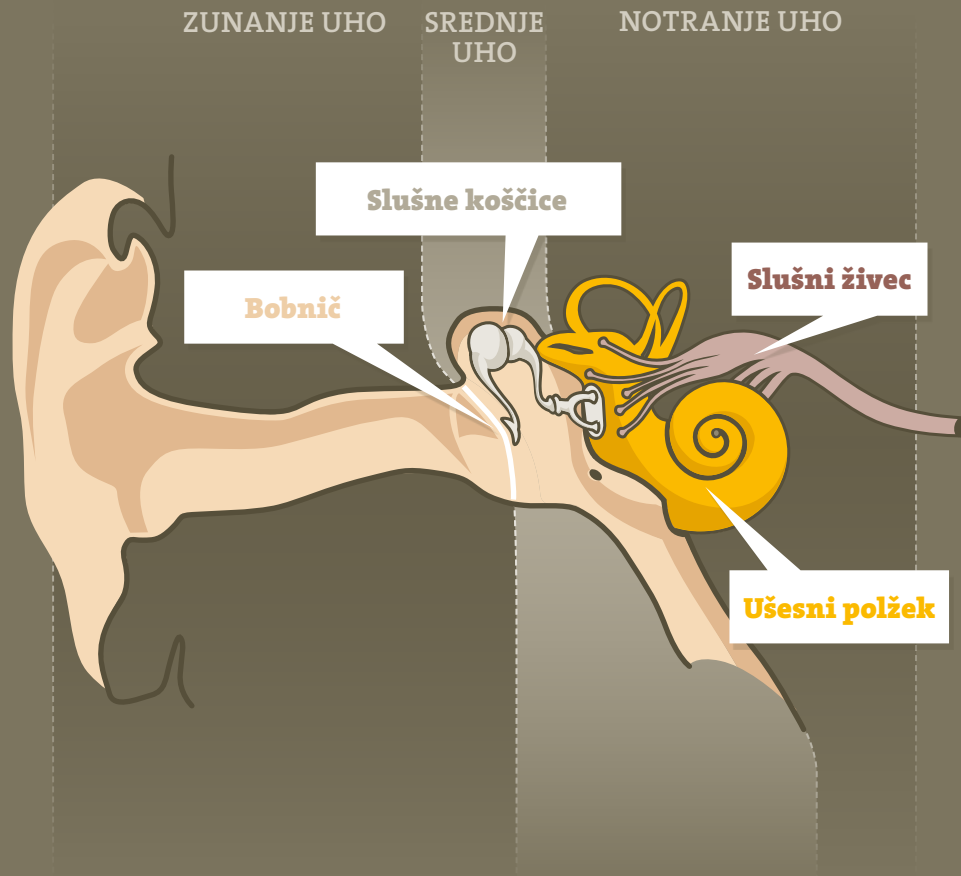
Če berete svojemu otroku pravljico za lahko noč, vas poslušaja, se umiri in bo najverjetneje, če je vse v redu, med poslušanjem sladko zaspal ali pa postal vsaj zelo miren in tih.

S fizičnega in psihološkega vidika pa je to pripovedovanje na eni strani in poslušanje ter umirjanje na drugi zelo zapleten proces. Nastanek glasu, izgovarjava glasov (artikulacija) in tekoči govor so rezultat natančno usklajene mišično-živčne dejavnosti. Za brezhibno govorjenje morajo pravilno in usklajeno delovati možganska skorja, centri v nižjih delih možganov, usta in žrelo (artikulacijski organi), grlo z glasilkama, pljuča, mišice prsnega koša in trebuha ter čutila za tip, sluh in vid. Glas je zvok (valovanje zraka), ki nastane pri hitrem odpiranju in zapiranju glasilk, ko skozi potisnemo zrak. Zvočni valovi pa v končnem smislu niso nič drugega kot molekule zraka v gibanju, ki povzročijo premikanje delov ušesa vašega otroka – na primer bobniča ali slušne koščice.

Da je glas zvočno valovanje, lahko dobro opazimo pri pevcih, ki jim pri petju s polnimi pljuči vibrirajo ustnice ali cel obraz, včasih pa celo cel zgornji del telesa. Če ste preblizu močnemu in glasnemu izvoru zvoka, si boste refleksno z rokami prekrili ušesa, saj lahko imajo takšni zvoki učinek močnega in bolečega udarca.

UHO V PREREZU

Kdor ima ušesa, naj sliši

...

Uho je zelo zapleten organ. Po anatomski zgradbi in delovanju ga delimo na tri področja: zunanje, srednje in notranje uho. Uho zvok sprejme, pretvori in pošlje naprej v možgane. Šum, zven, ton, pok ...so različne vrste zvoka, ki jih deli ušesa »predelajo« in pošljejo v možgane. Zunanje uho je sestavljeno iz uhlja in zunanjega sluhovoda. Sprejema zvočne valove iz ušesa in jih usmerja na bobnič. V sluhovodu se zvočni tlak poveča.

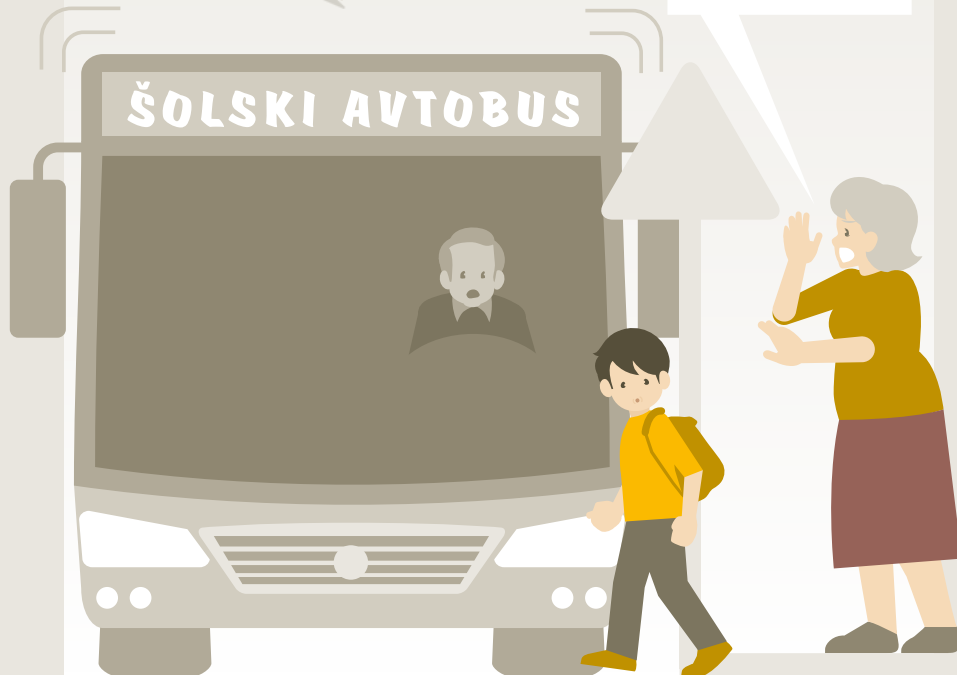
Srednje uho je sestavljeno iz votline srednjega ušesa (bobnične votline) s slušnimi koščicami, ušesne troblje in celic v bradavičastem odrastku senčnične kosti. Srednje uho je povezano z notranjim ušesom preko ovalnega in okroglega okenca. Tri majhne slušne koščice so kladivce, nakovalce in stremence, ki zvočne valove prenesejo v notranje uho. Notranje uho sestavljajo polž, organ za ravnotežje in slušni živec. Polž je dvainpolkrat zavita kožna cevka, napolnjena s tekočino. Preko ovalnega okenca se zvočni valovi prenesejo na tekočino v notranjem ušesu. V Cortijevem organu v polžu so čutilne celice, ki to valovanje pretvorijo v električne impulze. Ti impulzi potujejo preko slušnega živca v možgane, kjer slišimo. Uho torej lovi zvočne valove, jih sprejme in prenese do možganov.

Poslušanje je sprejemanje in pretvorba zvočnega valovanja v električne impulze, ki jih dokončno »obdelajo« možgani. Pot je dolga in zapletena in zahteva sodelovanje in normalno delovanje več organov. Zaradi te zapletenosti in večplastnosti so mogoče okvare na različnih nivojih, ki lahko začasno ali trajno poškodujejo sluh.

**KDOR SLIŠI (DOBRO)
SAMO NA ENO UHO,
VELIKO TEŽJE DOLOČI,
IZ KATERE SMERI
PRIHAJA ZVOK.**

**„Desno!!!!
Avtobus!!!!“**

Slišati, iz katere smeri prihaja zvok

...

Ljudje, pravzaprav vsa živa bitja, ki imajo ušesa, imajo dvoje ušes, s katerima je omogočeno binarno poslušanje oziroma poslušanje z obema ušesoma. To torej ni rešitev, če bi si poškodovali eno uho in bi lahko še vedno poslušali z drugim, ampak je namenjeno tako imenovanemu orientacijskemu poslušanju. Kdor (dobro) sliši samo na eno uho, bo veliko težje ugotovil, iz katere smeri prihaja zvok. To morda na prvi pogled niti ne zveni tako grozno, a predstavljajte si, da želi otrok, ki sliši samo na eno uho, prečkati cesto in stoji na robu cestišča med parkiranimi avtomobili: morda bo slišal, da prihaja avtobus, a ne bo mogel določiti, iz katere smeri – leve ali desne.

Tudi za razumevanje govora je zelo pomembno, da dobro slišimo na levo in desno uho, kar pride še posebej do izraza, ko smo v zelo hrupnem okolju, na primer v vrtcu ali v šoli, kjer govori hkrati več ljudi. Dobro razumevanje govora pa je zelo pomembno in celo ključnega pomena za optimalni razvoj otrokovi komunikacijskih sposobnosti.

Kdor sliši avtobus, ki se približuje, se lahko umakne. Kdor ga ne sliši, tvega svoje zdravje in življenje. Osebe, ki ne slišijo, iz katere smeri prihaja zvok, pa so soočene še z eno zdravstveno težavo, ker se odzivajo z živčnostjo in negotovostjo. Pojavlja se posebna vrsta nenehnega stresa, ki je sploh pri otrocih zelo škodljiv in močno vpliva na otrokovo osebnost in razvoj.

O POŠKODBAH SLUHA IN VZROKIH ZANJE

Poškodba sluha je lahko posledica različnih vzrokov, začasnih ali trajnih. Lahko je prirojena, v nekaterih primerih celo podedovana, ali pa se pojavi sčasoma, lahko nastane kot posledica bolezni ali zaradi poškodbe – razlikujejo se glede na to, kateri del ušesa je prizadet. Vedno pa je pomembno eno: kar najzgodnejša medicinska obravnava.

Kako pogosta je okvara sluha pri dojenčkih in otrocih v Sloveniji, jo lahko odkrijejo že pri novorojenčkih?

Okvaro sluha pri novorojenčkih odkrivamo s presejalnim testiranjem v vseh slovenskih porodnišnicah od leta 2005, v mariborski porodnišnici pa s(m)o s tem pričeli že skoraj pred dvajsetimi leti. Ocena pogostosti prirojene okvare sluha (analizo je opravila dr. Zupanova, specialistka otorinolaringologije iz Celja za obdobje 2006 do 2013) je 1,8 na 1000 novorojenih. Kasneje se ocenjena pogostnost naglušnosti veča in doseže 10 naglušnih na 1000 šolskih otrok.

› Igor Dovnik, dr. med., specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor

Zakaj pride do vnetja srednjega ušesa?

Veliko razlogov obstaja, tudi številne bolezni lahko povzročijo vnetje srednjega ušesa. Majhni otroci, predvsem med prvim in drugim letom starosti, so pogosto bolni. Več kot 60 odstotkov malčkov v starosti do enega leta denimo zbolijo za akutnim vnetjem srednjega ušesa – in to večkrat zapored. Večino bakterijskih okužb povzroči pnevmokok (*Streptococcus pneumoniae*) – to je bakterija, ki se nahaja v nosno-žrelnem delu glave zdravega človeka. Kar 40 do 50 odstotkov zdravih otrok in od 20 do 30 odstotkov odraslih je nosilcev te bakterije.

› Dr. Charlotte Rottensteiner, glavna zdravnica oddelka za uho, grlo, nos v u bolnici SMZ Ost Donauspital

Kako vnetje srednjega ušesa vpliva na otrokov sluh?

Vnetja srednjega ušesa so gotovo najpogostejši razlog slabšega sluha pri otrocih predvsem v predšolskem obdobju. Prehladne virusne okužbe povzročijo otekanje sluznice v nosno-žrelno votlini. To vodi do zapore Evstahijeve troblje, preko katere se srednje uho zrači. V nadaljevanju vnetja se pojavi podtlak in izliv v srednjem ušesu ter zadebelitev bobniča. Vse to povzroči prevodno okvaro sluha, saj je moteno prevajanje nihanja bobniča preko slušnih koščic na notranje uho. Vsako vnetje srednjega ušesa povzroči tudi slabši sluh. Tega pa pogosto ne opazimo, še posebej, če je vneto le eno uho. Dodatni problem so otroci, ki se jim vnetja srednjega ušesa ponavljajo. Prav to so otroci, ki pogosto, tudi ko ni prisotno akutno vnetje, slabše slišijo. Rešitev za te otroke je operativni poseg, ko specialisti ORL vstavijo v bobniča cevčice, preko katerih se srednje uho lahko prezračuje. Ob tem praviloma odstranijo tudi povečano žrelnico.

› Igor Dovnik, dr. med., specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor

Je poškodba sluha pri otroku vedno enako močna ali se lahko sčasoma spremeni?

Pri poškodbah notranjega ušesa je zagotovo tudi okvara sluha večja, zato je potrebno pri teh otrocih pogosteje preverjati sluh. Ne nazadnje je poslušanje, razumevanje govora ali prepoznavanje zvokov osrednji proces, kar pomeni, da so vanj vključeni številni procesi naših možganov. Prevelike obremenitve ali slabša slušna sposobnost so pri tem prav tako zelo pomembni.

› Mr. Franz Muigg, Klinični in zdravstveni psiholog in logoped, HSS Klinika Innsbruck

Kaj je prehodna prevodna naglušnost?

Pri prevodni izgubi gre za oviro na poti do notranjega ušesa, ki pošilja sporočila v možgane. Ta je lahko samočasna (ušesno maslo, pogosta vnetja srednjega ušesa) ali trajna (prirojene okvare uhlja, sluhovoda, koščic srednjega ušesa). Če traja naglušnost krajši čas, ne vpliva na razvoj govora in otroci s konduktivno izgubo običajno ne potrebujejo specialnih ustanov za šolanje.

› Dr. Wolfgang Luxenberger, specialist otorinolaringolog in predsednik strokovne skupine otorinolaringologov avstrijske Štajerske

Kako še lahko nastane prevodna naglušnost pri otroku?

Prehodna prevodna naglušnost je v otroštvu še posebej pogosta. Gre za težavo, ki je povezana s pogostimi infekti zgornjih dihal in s slabšim delovanjem Evstahijeve cevi. Dobro delujoča Evstahijeva cev omogoča izenačevanje zračnega tlaka v srednjem ušesu z zunanjim. Ob prebolevanju vnetji zgornjih dihal in ob vnetjih srednjega ušesa prevajanje zvočnega valovanja preko struktur v srednjem ušesu preprosto ni tako učinkovito kot normalno, ker je v srednjem ušesu podtlak, zadebeljena, vneta sluznica in izcedek. Takšno stanje pa ni trajno. Sluh se izboljša v nekaj tednih. Pojavi se lahko tudi pri otrocih s prirojenimi težavami, na primer s trisomijo 21, obliko Downovega sindroma. Vzrok je lahko tudi večja občutljivost organizma na okužbe, lahko pa je težava tudi poškodba ali deformacija ušesa.

› **Ulrike Nemetz, dr. med.**, specialist otorinolaringolog

Kako lahko prevodno naglušnost pri otroku zdravimo?

V pomoč je redno čiščenje nosu in kapljice, ki izboljšajo prehodnost nosu. Pri otrocih, ki imajo pogosta vnetja srednjega ušesa in težave s sluhom, pa se otorinolaringologi včasih odločijo za odstranitev žrelnice in vstavev cevčic v bobniča. Povečana žrelnica namreč lahko pritiska na izvodilo Evstahijeve cevi in tako ob vnetjih poslabša prezračevnost srednjega ušesa. Cevčice v bobničih pa omogočajo prezračevnost srednjega ušesa in preprečujejo poškodbe struktur zaradi pritiska gnojnega izcedka ob okužbah.

› **Dr. Bernhard Münst**, Oddelek za otorinolaringologijo v bolnišnici LKH Feldkirch

Kaj je perceptivna naglušnost pri otroku?

Pri perceptivni izgubi govorimo o trajni izgubi sluha, težava pa je lahko v notranjem ušesu ali v komunikaciji med notranjim ušesom in centri v možganih. Okvara sluha lahko nastane kjerkoli na slušni poti, od zunanjega ušesa do možganskih centrov, ki procesirajo zvočne dražljaje. Nekatere primere naglušnosti je mogoče odpraviti z zdravljenjem ali operativno. Največkrat, in to velja predvsem pri zaznavni naglušnosti, pa je slušni aparat edina izbira.

› **Dr. Alois Mair**, ORL Klinika LKH Salzburg

Kakšne posledice pušča naglušnost otroku?

Le dober sluh omogoča normalen razvoj govora. Zato je izredno pomembno zgodnje odkrivanje naglušnosti in ustrezná obravnava takega otroka. Sluh je zelo pomemben čut z vlogo pri zaznavanju, pomnjenju, in s tem oblikovanju in razvoju mišljenja. Naglušni otroci so tako prikrajšani za »slušno« učenje, kar je osnova za določene prilagoditve in vedenje. Naglušni otroci imajo spremenjeno delovaje možganov na različnih nivojih. Prav tako pa nimajo glavnega nadzornega mehanizma za uravnavanje glasu in izgovorjave. To dodatno slabi možnosti za ustrezen govor. Sluh in z njim neposredno povezan govor pa sta, v vseh starostnih obdobjih, osnovna pogoja za sporazumevanje. Govorno sporazumevanje pa je za normalno in kvalitetno življenje izjemnega pomena.

› **Igor Dovnik, dr. med.**, specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor

Kako lahko pri otroku odpravimo oz. zdravimo perceptivno naglušnost?

Pri tej vrsti izgube sluha so nujni slušni pripomočki (slušni aparati, polževi vsadki), saj so pomembno pomagalo za razvoj govora. Čeprav so danes slušni aparati in polževi vsadki že zelo izpopolnjeni, ne nadomestijo zdravega ušesa. Polžev vsadek je naprava, ki s pomočjo operativno vstavljenih elektrod draži slušni živec in preko notranjega ušesa pošilja zvoke iz okolja v možganske centre. Ob tem morajo biti upoštevani in izpolnjeni mnogi zdravstveni pogoji (ušesni polž ne sme biti zakostenel, slušni živec zdrav...).

› **Prof. dr. Christian Walch**, Klinika za ORL, Gradec

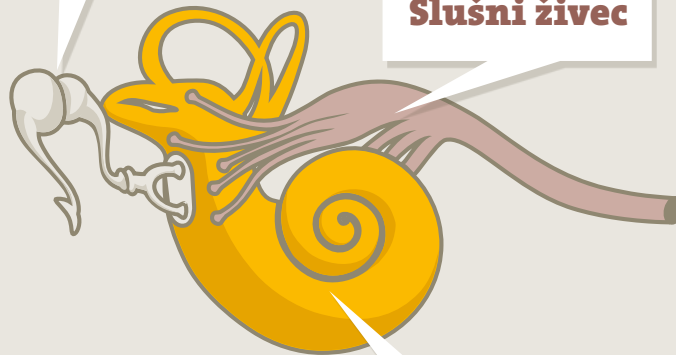
Kaj je v Sloveniji najpogostejši vzrok za naglušnost pri dojenčkih in otrocih?

Pri otrocih so najpogostejši vzrok za naglušnost gotovo vnetja srednjega ušesa. Poleg tega imajo lahko, predvsem večji otroci, prevodno naglušnost zaradi vnetij sluhovodov ali obilnega ušesnega masla, ki zapira svetlino sluhovodov. Redkejši vzrok prevodne naglušnosti so še tujki v sluhovodih in poškodbe bobniča. Med redkejše vzroke naglušnosti spadajo tudi določene okužbe (toksoplazmoza, citomegalovirus, preboleli meningitis), stanja po zdravljenju z določenimi zdravili (kemoterapija, antibiotiki). Pogosteje imajo okvare sluha tudi otroci z Downovim sindromom in otroci s prirojenim volčjim žrelom (razcepom neba, zobnega loka in ustnice). Naglušnost je prisotna pogosteje tudi pri prezgodaj rojenih otrocih, še posebej tistih z zelo nizko porodno težo (pod 1500 g). Poleg vseh teh vzrokov so prisotni še redki genetski vzroki okvar sluha.

› **Igor Dovnik, dr. med.**, specialist pediater, P.B. d.o.o., Maribor

NOTRANJE UHO

Slušne koščice:
kladivce, nakovalce
in stremence

Slušni živec

Ušesni polžek

Test sluha za dojenčke

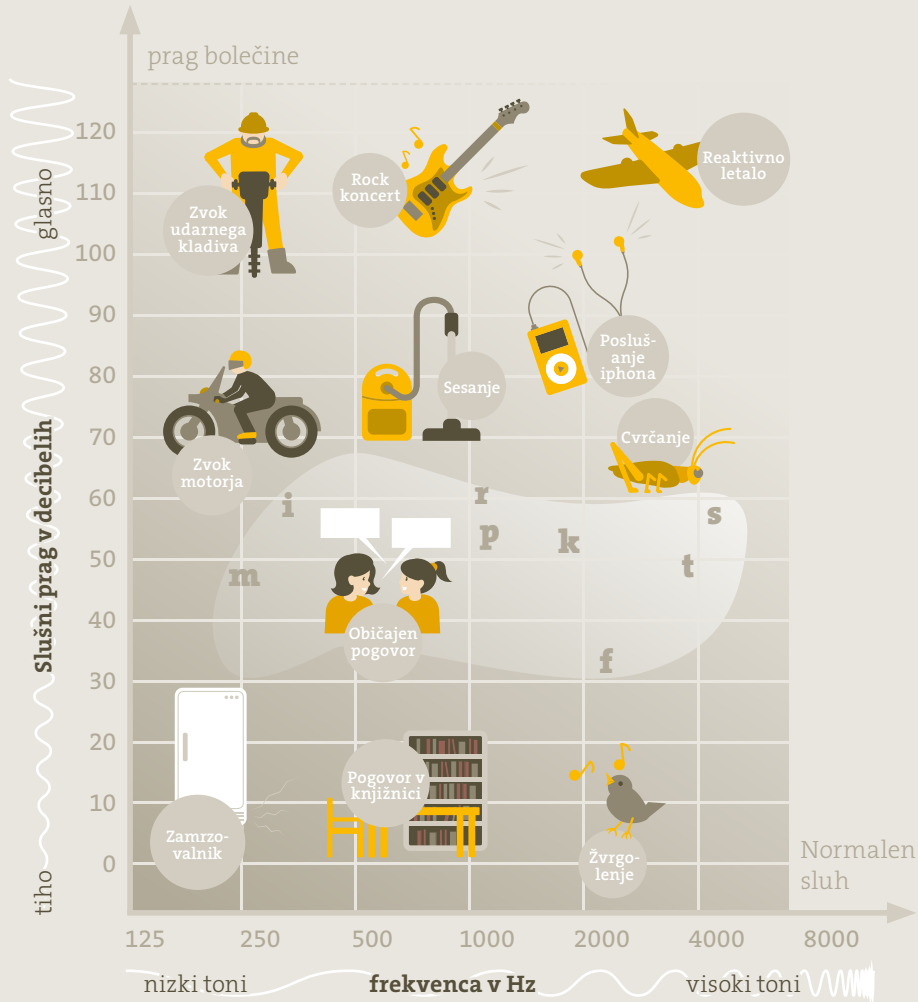
...

Pri otroku se lahko sluh preverja v vsakem življenjskem obdobju. Tako se na primer v Sloveniji pred odpustom novorojenčka domov preveri, ali ima periferno poškodbo sluha. Z zgodnjim odkrivanjem prirojene okvare sluha ter zlasti z ustreznim ukrepanjem in zdravljenjem lahko kasnejše posledice omilimo, zato vse porodnišnice v Sloveniji izvajajo presejalni test, da bi dovolj zgodaj odkrili okvare sluha. Preiskavo, tako imenovano otoakustično emisijo, opravljajo pri novorojenčkih, starejših od dva dni. V zunanji sluhovod vstavijo sondo, ki iz čutnic notranjega ušesa (Cortijevega organa) izvablja signale in jih posname. Aparat pokaže, ali je posnetek ustrezen. Če posnetek ni ustrezen, kar se zgodi le pri približno enem odstotku novorojenčkov, napotijo v porodnišnici novorojenčka na nadaljnje preiskave k ORL specialistu. Prirojena okvara sluha se pojavi v povprečju pri enem do treh od tisočih novorojenčkov. Pri testiranju sluha prepoznamo izgubo sluha zaradi prevodnosti kot raven avdiogram, kadar je izguba sluha senzorično-živčnega izvora, pa je avdiogram padajoč – izguba sluha pri nižjih frekvencah je manjša kot izguba sluha pri višjih frekvencah. Kadar gre za blago izgubo sluha (25–40 decibelov), ima otrok težave s slišanjem šepeta. Pri zmerni izgubi sluha (41–55 decibelov) težko sliši normalen govor, pri srednje resni (56–70 decibelov) težko sliši glasen govor, pri resni izgubi (71–90 decibelov) težko sliši glasen govor zelo blizu ušesa, pri hudih izgubah sluha (nad 90 decibelov) pa že govorimo o skoraj popolni gluhosti.

Zvočni valovi so dražljaji za slušne čutnice. Ko so usmerjeni v zunanji sluhovod, zadenejo ob bobnič in ga zatresejo. Pri tem zanihajo slušne koščice. Stremence, ki s svojo ploščico zapira ovalno okence, zavalovi tekočino v koščenih votlinah, v katerih je polž. Valovi tekočine udarjajo od spodaj na kožnega polža. Ob tem udarjajo slušne čutnice ob mrenico, ki je nad njimi. Čutnice se ob teh udarcih zdražijo – in ker so zvezane z živčnimi vlakni, ki vodijo do možganov, se zavedamo, da slišimo.

SLUŠNI PRAG IN FREKVENCE

Test sluha za otroke

...

Sluh običajno ni poškodovan na vseh frekvencah in višinah zvoka enako – tako otroci pogosto veliko bolje slišijo nizke (globoke) tone in zvoke kot visoke. Da bi lahko slušni aparat kar najbolj pomagal, je vsekakor potrebno natančno določiti, kakšna je okvara sluha na posameznih frekvencah.

Pri mlajših otrocih se opazujejo in ocenjujejo, odvisno seveda od njihove starosti in razvojne stopnje, njihove slušne reakcije. Meri se, pri kateri moči in frekvenci zvoka se otrok obrne proti izvoru zvoka, ga na primer začne iskati z obračanjem glave in oči. Z dodatnimi tehnikami, ki so povezane z ugotavljanjem okvare sluha – od zanimivih fotografij do video posnetkov in animiranih filmov – pa se lahko veliko bolj natančno in z večjo gotovostjo določijo slušne reakcije po posameznih frekvencah (avdiometrija na osnovi obnašanja in opazovanja otroka).

Od četrtega leta starosti je mogoče z otroki, ki so pripravljeni sodelovati, že opraviti pregled in določanje slušnega praga za vsako uho posebej. Avdiometrija se v tem primeru opravi podobno kot pri odraslih: preko slušalk, ki jih ima otrok na ušesih, so predvajani različni toni, otroci pa med igro pritisnejo na gumb, ko jih slišijo (avdiometrija na osnovi igre). Od šestega leta starosti lahko praviloma dobimo natančne rezultate, ki odgovarjajo dejanskemu stanju – podobno kot pri odraslih.

Avdiometrija (ADG) je preiskava sluha z avdiometrom, tj. napravo, ki proizvaja tone različnih frekvenc in jakosti (glasnosti). Natančno določi, pri katerih frekvencah potrebuje vaš otrok pomoč in pri katerih ne.

**VSEKAKOR PRIPOROČAMO
PREGLED PRI SPECIALISTU
OTORINOLARINGOLOGU.**

„Bobnič je na žalost
zabrazgotinjen.“

STROKOVNJAKI ZA DROBCENA, ZELO MAJHNA IN MAJHNA UŠESA

Kako zapleten je sluh, eden od človekovih najpomembnejših organov – in kako zelo je pomemben za človekov celostni razvoj – smo že govorili. V tem poglavju pa izveste več o specialistih in strokovnjakih, ki se ukvarjajo s težavami sluha in govora pri otrocih ter spodbujajo njihov razvoj in komunikacijske zmožnosti.

ZDRAVNIK, SPECIALIST OTORINOLARINGOLOGIJE

Ko se pri dojenčkih/otrocih pojavi sum, da imajo težave s sluhom, je potrebna diagnostična avdiološka obravnava, sestavljena iz niza preiskav – nekatere so kratke in hitre, druge so dolgotrajne in zahtevajo predhodno pripravo otroka. V vsakem primeru pa je treba vedeti, da nobena ni za otroka nevarna ali boleča, da je pri vseh zelo pomembno sodelovanje staršev in da jih je treba večkrat ponoviti. Interpretacija in povezovanje vseh odkritij ter ustvarjanje polne slike stanja otrokovega sluha je naloga otrokovega otorinolaringologa. Če se trajna poškodba sluha potrdi, je staršem svetovano, da poiščejo pomoč v najbližjem strokovnem avdiološkem centru, kjer je na voljo multidisciplinarno sodelovanje večjega tima strokovnjakov; zdravnikov, fonetikov, logopedov, avdioloških tehnikov in drugih strokovnjakov s tega področja.

AKUSTIK ZA DELO Z OTROKI

Akustika je znanstvena veda, ki se ukvarja s preučevanjem vseh mehanskih valovanj v plinih, tekočinah in trdnih snoveh. Znanstvenik, ki dela na področju akustike, je akustik. Najpogostejša je avdioakus-

tika. Ko se po koncu vseh diagnostičnih avdioloških preiskav ugotovi, da otrok potrebuje slušne aparate, so potrebni strokovnjaki, ki vedo, kako slušni aparat, ki ima veliko funkcij delovanja, prilagoditi stanju vašega otroka. Akustiki, ki delajo z otroki, morajo biti seveda ustrezno izobraženi. Imeti pa morajo tudi veliko znanja s področja nastavitve in prilagoditve sodobnih slušnih aparatov.

STROKOVNJAK ZA ZGODNJO OBRAVNAVO SLUHA IN UČENJE GOVORA

Ker je pri majhnih otrocih, ki imajo težave s sluhom, velika verjetnost, da se bo njihov govor razvijal zelo počasi, je potreben nadzor in ustrezno svetovanje strokovnjakov, ki se ukvarjajo z zgodnjo obravnavo sluha in učenjem govora. Pri majhnih otrocih so poleg staršev to najpomembnejši otrokovi sopotniki, kadar je otrok pripravljen z njimi sodelovati, in si poleg staršev najbolj želijo dobrih rezultatov zdravljenja. Zato je njihova glavna naloga primarna edukacija staršev in spremljanje njihovega dela. Brez sodelovanja in odgovornosti staršev je namreč končni uspeh pri slušno-govornem razvoju slabši!

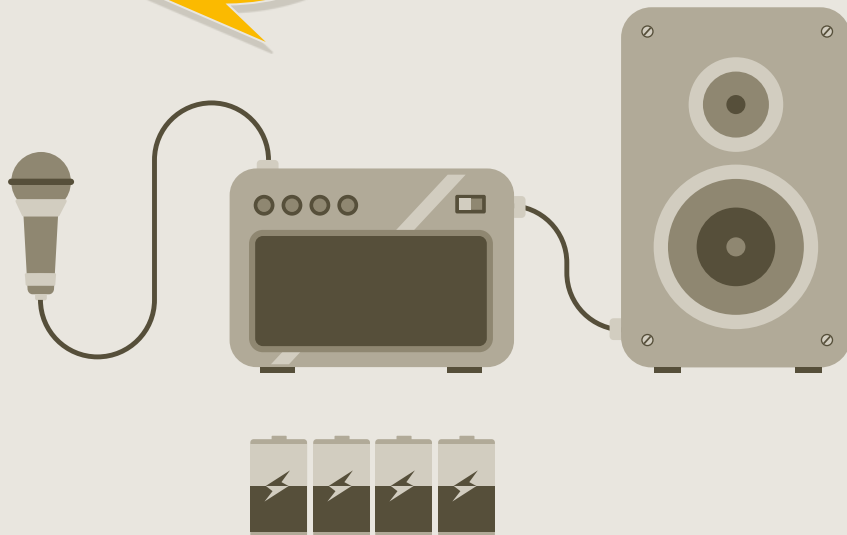
4. POGlavJE

Pomoč slušnih aparatorov

...

MIKROFON,
OJAČEVALNIK, ZVOČNIK
IN BATERIJE SO V VSAKEM
SLUŠNEM APARATU ...

... TODA IZJEMNO
MAJHNI!

Kako delujejo slušni aparati?

...

V bistvu so vsi slušni aparati sestavljeni iz mikrofona, ki sprejema zvočne signale iz okolice, jih spreminja v električne signale in jih posreduje v ojačevalnik, ki poveča glasnost. Po tej ojačitvi nato zvočnik v slušnem aparatu spremeni električni signal nazaj v zvočni signal in ga prenese v slušni kanal. Ti osnovni sestavni deli in postopki so enaki pri vseh slušnih aparatih. Razlike med različnimi slušnimi aparati – kar nekaj jih je – so v tem, katere mu tehnološkemu standardu ustrezajo posamezni osnovni elementi.

Najprej je treba razlikovati med analognimi in digitalnimi slušnimi aparati. Nekoč je bila večina slušnih aparatov opremljena z analognimi procesorji – v zadnjih desetih letih pa je digitalna tehnologija revolucionirala tudi proizvodnjo slušnih aparatov. Ta tehnični napredek je mogoče primerjati z zamenjavo vinilnih gramofonskih plošč z digitalnimi zgoščenkami oziroma prehod od gramofona do CD-predvajalnika. Številne inovacije pri slušnih aparatih imajo osnovo v digitalni tehnologiji.

Morda se še spominjate: dobre stare gramofonske plošče so sicer imele dober »zaokrožen« zvok, vendar so imele veliko možnosti, da se »navzamejo šumov« in bile so zelo odvisne od pogojev okolja. Plošča je na primer morala biti čista in brez prask. Digitalne zgoščenke pa zvenijo zelo »čisto in jasno«, poleg tega pa omogoča digitalna tehnologija tudi mnogo bolj vsestransko uporabo.

OTROCI SO ZELO
OBČUTLJIVI – ZATO JE
VZPOSTAVITEV
ZAUPLJIVEGA ODNOSA
IZJEMNO POMEMBNA
ŽE OD SAMEGA
ZAČETKA.

Prvi korak

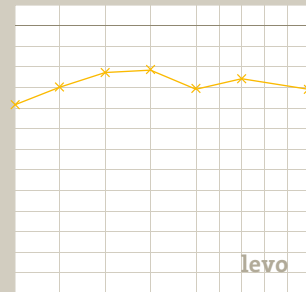
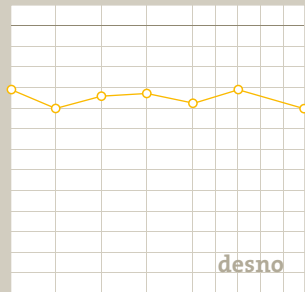
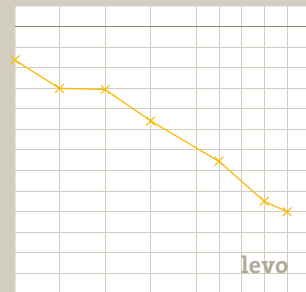
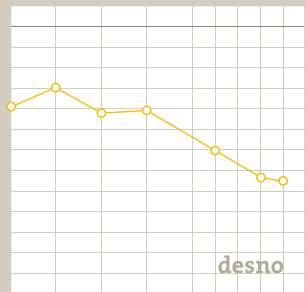
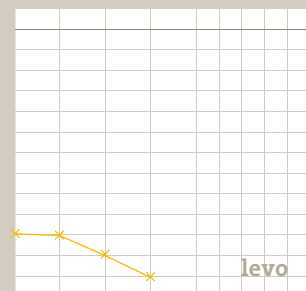
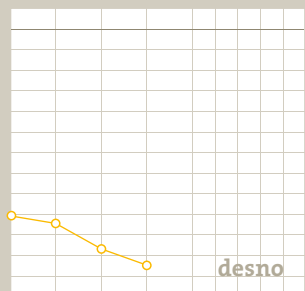
...

Po medicinski razlagi okvare sluha in nakazani možnosti pomoči s slušnimi aparati je najpomembnejši korak praviloma neposredni stik z akustikom, ki ima izkušnje z otroki. Ob obsežnem prvem razgovoru se sprva vse vrta okrog tega, kako ustvariti zaupljiv odnos z otrokom in njegovimi starši in kako čim bolj natančno in popolnoma dojeti okoliščine, ki so krive za težave s sluhom.

Akustik ob prvem razgovoru natančno pojasni, katere možnosti so na voljo za odpravo težav ali vsaj za občutno ublažitev teh posledic.

Profesionalno in potrpežljivo informira starše o različnih možnostih in strokovno svetuje, da lahko s skupnimi močmi najdete sistem, ki bo vašemu otroku najbolj ustrezal. Otrokova ušesa pregleda s pomočjo otoskopa, zbere podatke, ki jih podajo starši in otrok, nato pojasni naslednje korake na poti do slušnega aparata.

Audiometrija **naglušnosti srednjega ušesa**Audiometrija **naglušnosti notranjega ušesa**Audiometrija **preostale slišnosti**

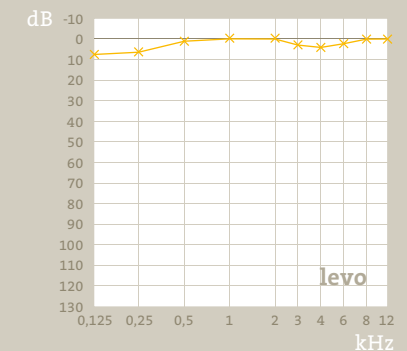
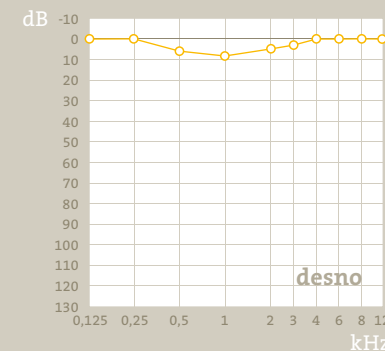
Natančnost, ki se izplača

...

Naslednji korak so kolikor je mogoče natančne meritve, katere tonske lege oziroma frekvence otrok sliši oziroma ne sliši pri določenih jakostih zvoka. Slušni aparati namreč ne smejo ojačati vsega v enaki meri, temveč morajo nuditi podporo le pri tistih frekvencah in tonskih legah, pri katerih je slušna sposobnost otroka zmanjšana. Natančna meritev otrokovega sluha je audiometrija. Pri tem se v sicer igrivem postopku vendar z natančnimi merjenji ugotovi, v katerih območjih je treba podpreti sluh otroka in v katerih podpora ni potrebna. Meritve pokažejo tudi, kako dobro otrok sliši tone – vendar tudi jezik – pri različnih frekvencah in glasnostih. Slikovni prikaz slušnih zmogljivosti se imenuje audiogram.

Audiometrije so predpogoj za to, da bo slušni aparat nudil optimalno podporo sluhu. Zato je nujna visoka natančnost. Posebno izolirani akustiki bodo vašega otroka pri tem pomembnem koraku spremljali z veliko potrpljenja, obilo takta in veliko strokovnega znanja na poti do optimalnega slušnega aparata.

Audiometrija **dobro slišječega**

Manjši, a zahtevnejši

...

Čim boljše prileganje je osnovna zahteva pri vsakem slušnem aparatu. Pri dojenčkih in otrocih je za res popolno prileganje na vsak način največjega pomena. Dejstvo je, da se dojenčki in otroci odzovejo z zavračanjem vsega, kar občutijo kot neprijetno – in to bi bilo v primeru slabo prilegajočega se slušnega aparata izjemno škodljivo za nadaljnji razvoj otroka. Zadevo dodatno otežuje dejstvo, da se otroci veliko več gibljejo kot odrasli – slušni aparati se morajo tako dobro prilegati, da prenesejo tudi skakanje in prevračanje, hkrati pa morajo biti zelo majhni, saj so otroška ušesa seveda bistveno manjša kot ušesa odraslih ljudi.

Da se slušni aparat popolnoma prilega, je najprej treba izdelati odtis ušesa – boljši kot je ta odlitek sluhovoda, manj bo vaš otrok trpel zaradi občutka tujka v ušesu. Zraven spada tudi to, da je dobro prileganje ušesnega vložka glavna predpostavka za zadosten prenos zvoka od slušnega aparata do ušesa. Zato morajo te odtise ušesa izdelovati le akustiki, ki so specializirani za delo z dojenčki in otroki.

OTROCI
NAJPOGOSTEJE
DOJEMAJO
AVDIOMETRIJO KOT
ZABAVNO IGRO.

„Ali slišiš
medveda?“

„Ja!“

**VEČINI OTROK
JE NAJBOLJ VŠEČ
VPADLJIVO IN BARVITO.**

„Kateri ti je
najbolj všeč?“

„Zelen! To je moja
najljubša barva!“

Prava izbira

...

Otroci ne postavljajo najvišjih zahtev glede robustnosti slušnih aparatov zgolj zaradi svoje želje po gibanju, temveč tudi zaradi svoje otroške brezskrbnosti. Zato nekateri proizvajalci ponujajo posebne, za otroke primerne aparate in serije, ki zahtevajo manj popravil in dopuščajo nadgradnje, kar pomeni, da slušni aparati tako rekoč »rastejo z otrokom«.

Nastavitev slušnega aparata mora dopuščati nadgradnje, da je aparat mogoče prilagoditi tudi spremenjeni motnji sluha. Takšno zahtevo izpolnjujejo le digitalni slušni aparati. Praviloma je poskrbljeno za oskrbo s slušnim aparatom v obeh ušesih, kar omogoča razvoj pomembnega prostorskega zaznavanja zvoka. V vsakem primeru pa so nastavitve za vsako uho individualne.

Da slušna aparata lažje razlikujemo, ju barvno označimo. Mimogrede: v nasprotju s številnimi odraslimi se večina otrok razveseli živahnih barv privlačnih slušnih aparatov! Prednost pri tem: lažje jih je najti!

TIPI SLUŠNIH APARATOV IN NJIHOVE PREDNOSTI

Zaušesni slušni aparat

Vušesni del se nahaja v ušesu, osupljivo majhno ohišje elektronike leži za ušesom. Dizajn ponuja za vsakogar nekaj: od nevsiljivega, neopaznega do vpadljivo stilskega.

Implantiran slušni aparat

Aktivni implantat v srednjem ušesu je sestavljen iz zunanega avdio procesorja in implantata pod kožo, katerega vibrirajoče telo v srednjem ušesu spreminja zvok v vibracije in ga tako neposredno prenaša na ovalno okence.

NI ZA OTROKE IN DOJENČKE:

Vušesni slušni aparat oz. slušni aparat v sluhovodu

Vušesni del je zelo majhen in praktično neviden. Ti aparati so nameščeni neposredno v ušesu, zato je sprejem zvoka zelo naraven. Celotna elektronika je vgrajena v vušesni del.

Prednastavitev, nastavitev in nadaljnje prilagoditve

...

Prednastavitve slušnega aparata potekajo tako, da se od začetka upošteva zvočne prage otroka pri posameznih frekvencah, izmerjene pri avdiometriji. Pri prilagoditvi slušnega aparata se te prednastavitve »srečajo« z realnostjo v akustični okolici.

Skupaj z vašim otrokom se akustiki potrudijo najti tisto individualno fino nastavitev, s katero je otrok najbolj zadovoljen in ki mu najbolj koristi pri poslušanju in razumevanju govora. Kot pri odraslih je to proces, ki zahteva več srečanj z akustikom. Vaš otrok se mora namreč navaditi na uporabo slušnega aparata ter posledično na nove in za otroka neobičajne slušne vtise slušnega aparata – otrok mora akustični svet najprej spoznati. Otroci nato želijo svoje slušne aparate nositi redno, saj s tem ogromno pridobijo pri kontaktih s svojo okolico. Zato se prilagoditve izvedejo skrbno, previdno in korak za korakom. Ob teh terminih v slušnem centru bodo svetovalci natančno pojasnili tudi rokovanje s slušnimi aparati, negovanje in čiščenje ter razložili možnosti morebitnih dodatnih podpor, na primer obisk logopeda. Zaradi hitre rasti zunanjega sluhovoda je pri majhnem otroku nujna redna kontrola in po potrebi ponovna izdelava vušesnega dela, da bi tako po eni strani zagotovili optimalno akustično prileganje in po drugi strani preprečili tiščanje v sluhovodu.

Ker otroci hitro rastejo in se zunanji sluhovod ter s tem akustični pogoji stalno spreminjajo, je treba pri slušnih aparatih za dojenčke izvesti kontrolne preglede vsakih nekaj tednov, pri slušnih aparatih za majhne otroke pa praviloma vsake tri do štiri mesece. Do petega leta starosti se prilagoditve izvajajo vsakih šest mesecev, kasneje vsaj enkrat letno.

V UŠESU
VLADAJO ZELO
VLAŽNE RAZMERE,
ZATO VSAKODNEVNO
SUŠENJE V ŠKATLICI
IZBOLJŠA DELOVANJE IN
PODALJŠA DOBO
DELOVANJA.

„Lahko noč in
lepe sanje!“

Slušne aparate je praviloma treba nositi čim pogosteje in dosledno – to velja tako za dojenčke kot za majhne otroke in šolarje – zaradi več razlogov: najprej bi nošenje slušnega aparata vašemu otroku moralo predstavljati »normalno stanje« – saj mu želimo omogočiti, da v vseh situacijah čim bolje sliši. Čim pogosteje vaš otrok nosi slušne aparate, toliko manj jih občuti kot tujek, kar je zelo pomembno. In čim pogosteje bo nosil slušne aparate, toliko bolje se lahko prenos dražljajev od ušesa do možganov in v center za sluh v možganih vašega otroka prilagodi – tudi tukaj velja, da vaja dela mojstra.

Enako pomembna kot redno nošenje je tudi redna nega. Slušni aparati so visokotehnoški izdelki. Čim bolje jih negujete in vzdržujete, toliko boljša bo kvaliteta delovanja in daljša njihova doba uporabe. Slušne aparate vašega otroka je treba vsak dan očistiti s čisto, suho krpo, vušesni del je treba sneti in očistiti s posebnimi čistilnimi sredstvi ali vsaj z vodo. Slušni aparat vašega otroka bo noč preživel najbolje, če bo shranjen v posebni škatlici za sušenje.

Vsi slušni aparati potrebujejo za delovanje baterije – zamenjajte jih v zahtevanih časovnih razmikih. Če se vam zdi, da vaš otrok sliši slabše kljub slušnemu aparatu, je lahko vzrok tudi prazna baterija – zato, prosimo, najprej pomislite na baterije.

FM-SISTEMI
VODIJO UČITELJEV GLAS
NEPOSREDNO DO
OTROKOVEGA UŠESA.

„MIR, SAJ
NE SLIŠIM
NITI LASTNIH
BESED!“

„Jaz jih
pa slišim!“

S slušnim aparatom v vrtec in šolo

...

Ko bo vaš otrok pričel obiskovati vrtec, je treba nastavitve prilagoditi novim akustičnim pogojem. Praviloma je lahko v vrtcih občasno tudi izjemno glasno. Pomembno je, da se z vzgojiteljicami v vrtcu vnaprej dogovorite, kako lahko vašemu otroku nudijo kar najboljšo podporo oziroma dodatno pomoč pri integraciji, če bo potrebna. Zelo pomembno je tudi naslednje: vzgojiteljicam v vrtcu razložite upravljanje s slušnimi aparati vašega otroka. Tudi na njihova vprašanja, kot so na primer, kdaj je treba aparate odstraniti ali kaj naj storijo, če padejo slušni aparati ven ali se zmočijo, je treba pravočasno odgovoriti.

Ko vaš otrok zraste v šolarja ali se prepíše v drugo šolo, je bistveno najti takšno šolo, ki bo vašemu otroku ob njegovi izgubi sluha nudila optimalno podporo. To je toliko bolj pomembno, kolikor bolj je izrazito zmanjšanje sluha vašega otroka. Izbira pravega mesta – vaš otrok mora dobro slišati in videti učitelje – je lahko dodatna podpora, enako kot namestitev zaves in preprog ali podlag za stole, ki blažijo odmev in moteč hrup. Pri največji stopnji izgube sluha, ki meji skoraj na gluhoto, je pametna odločitev izbira šole, ki je za to specializirana.

V učilnicah je pogosto zelo hrupno. Dodatno imamo lahko ob dobrem slušnem aparatu za spremljanje pouka na voljo zelo učinkovito tehnično podporo: radijske prenosne sisteme (FM-sisteme). Učitelji govorijo v FM-radijski oddajnik in vaš otrok ga lahko s pomočjo FM-radijskega sprejemnika, ki je neposredno priključen na slušne aparate, veliko bolje sliši.

DESET NASVETOV ZA STARŠE OTROK, KI NOSIJO SLUŠNE APARATE

1. Baterije so pomembne, ampak strupene

Bodite pozorni, da vaš otrok baterij ne daje v usta ali jih ne pogoltne. To seveda ne velja zgolj za baterije iz slušnih aparatov – temveč tudi za vse ostale baterije. Dokler je vaš otrok zelo majhen, morate paziti in baterije shranjevati tako, da jih vaš otrok ne najde.

2. Robusten že, a ne neuničljiv

Slušni aparati za otroke so sicer praviloma zelo robustni, vendar niso nezlomljivi. Pazite, da se bo vaš otrok že zgodaj naučil pravilnega ravnanja s slušnimi aparati: če padejo na tla, nanje stopi ali jih odvrže, se lahko poškodujejo ali uničijo tudi najbolj robustni slušni aparati.

3. Izogibajte se vlagi

Sicer v ušesu vladajo naravni vlažni pogoji, s katerimi ušesni aparati načeloma nimajo težav, če jih sproti sušimo, toda pri prhanju, kopanju ali plavanju bo bolje, če otrok slušne aparate sname – to velja tudi v primeru zelo močnega dežja.

4. Zaščita pred veliko vročino

Visoke temperature ne koristijo nobenemu elektronskemu aparatu – to velja tudi za slušne aparate vašega otroka. Slušne aparate svojega otroka zaščitite pred neposrednim soncem (na primer na polici v avtomobilu ali na balkonski mizi na močnem soncu). Mimogrede, enako velja tudi za vročino sušilnika za lase: vaš otrok naj slušne aparate pred sušenjem las s sušilnikom sname.

5. Razpršila in kozmetika

Tudi kemikalije iz produktov za nego las slušnim aparatom praviloma škodujejo. Če vaš otrok uporablja gel ali sprej za lase, naj slušne aparate najprej sname in jih ponovno nadene šele po končanem oblikovanju pričeske.

6. Raziskujte, ampak pravilno!

Otroci so pri določeni starosti zelo radovedni in želijo raziskati vse mogoče (in nemogoče). Prosimo, ne dovolite, da bi otrok raziskoval notranjost slušnega aparata – tako boste podaljšali dobo delovanja slušnega aparata in ohranili vse njegove funkcije. Če pa želje po raziskovanju ne morete zaustaviti, prosite otrokovega akustika za sluh, da ob priložnosti otroku pokaže, kakšna je notranjost slušnih aparatov, in tako poteši njegovo radovednost.

7. Piki in prijatelji

Psi, mačke in druge domače živali so lahko zelo igrivi. Pazljivi bodite, da otrok ne bo pustil slušnega aparata ležati na mestu, dostopnem živalim, prav tako pa mu razložite, da se njegovi vrstniki in prijatelji ne smejo igrati s slušnimi aparati, saj jih lahko poškodujejo ali uničijo.

8. Varno shranjevanje

Slušni aparati so zelo majhne naprave – to pa tudi pomeni, da jih lahko zelo hitro založimo in nato težko najdemo. Navadite svojega otroka, da jih bo odlagal vedno na isto mesto, kjer bodo na varnem. Še tako kvalitetni slušni aparati nam nič ne pomagajo, če jih ne najdemo, ko bi jih potrebovali.

9. Čiščenje, ampak pravilno

Slušni aparat vašega otroka morate vsak dan očistiti s suho krpo in položiti v škatlico za sušenje. Za sušenje ušesnih vložkov slušnega aparata pa uporabite tekočino za čiščenje.

10. To pa zveni smešno

Če otrok naenkrat sliši čudne zvoke, naj vas nanje opozori. Na to ga opozorite in mu razložite, da je to zelo pomembno. S pomočjo slušalk za poslušanje slušnega aparata lahko nato preverite, ali je treba slušni aparat vašega otroka očistiti, pregledati, ponovno nastaviti ali popraviti.

TRENIRANJE SLUHA S POMOČJO IGRE

Ugani, kdo?

Otrok naj leže na tla, na sredino v krogu sedečih otrok; z obrazom na blazini in z zaprtimi očmi. Drugi otrok ga potrepnja po rami in spregovori s spremenjenim glasom »Ugani, kdo je!« in se vrne na svoje mesto. Otrok s sredine sme trikrat ugibati.

Priplazi se!

Otroci sedijo v krogu in na sredini sedi otrok z zavezanimi očmi. Drugi otrok se priplazi k njemu. Takoj ko otrok na sredini zasliši otroka, ki se plazi proti njemu, pokaže v smer proti njemu. Če je pravilno uganil, se plazeči otrok vrne na svoje mesto v krogu. Če se plazečemu otroku uspe približati otroku na sredini, ne da bi bil odkrit, sme zamenjati mesto na sredini.

Hranjenje ptic

V kozarec s pokrovom vsujete sončnična semena. Otroku zavežite oči in mu dodelite vlogo ptice. Oddaljite se od otroka in stresajte kozarec, dokler ptiček ne pride do hrane.

Učenje poslušanja

Na prostem zaprite oči in eno minuto tiho poslušajte. Nato povejte, kaj vse ste slišali.

Kaj slišiš?

Otrok naj zapre oči. Ustvarite hrup ali zvok, ki ga otrok pozna (npr. izplakovanje stranišča, mečkanje časopisa, odpiranje vrat). Otrok mora ugotoviti, kaj je slišal.

Kje je budilka?

V stanovanju skrijte budilko, pustite, naj zvoni, vaš otrok pa naj jo poišče.

Prisluhni!

Sprehod skozi gozd ali mesto lahko zavestno izvedete kot »pozoren sprehod«. Kaj vse je mogoče slišati – na ulici, na gradbišču, v parku itd. Zvoke in hrup lahko posnamete. Doma predvajajte posnetek in tako nastane zabavna igra uganjevanja zvokov.

Poslušaj, kaj prihaja od zunaj

Odprite okno in z otrokom sedite pred okno z zaprtimi očmi. Ob tem ni treba govoriti. Skupaj s svojim otrokom poskusite slišati kolikor je le mogoče zunanjih zvokov in si jih zapomnite. Po minuti ali dveh si izmenjajte informacije, kaj sta slišala.

KOLOFON

KONTAKT:

Neuroth slušni aparati, d.o.o.
Tbilisijska ulica 59
1000 Ljubljana

Tel.: 01 4228 423
Telefaks: 01 4235 055
office@neuroth.si
<http://www.neuroth.si>

IZDAJATELJ:

NEUROTH AG
Schwarzau im Schwarzaual 51
8421 Wolfsberg im Schwarzaual
Avstrija
E-naslov: office@neuroth.at

Uredništvo in besedila:

Dr. Jasmin Novak, dr. Gerlinde Scheutz-Bernhard,
Igor Dovnik, dr. med., specialist pediater

Grafični koncept in postavitve strani: Neuroth AG

Ilustracije: Viola Prüller, Neuroth AG

Izdano: Maj 2016

Tisk: Evrografis d.o.o., Puhova Ulica 18, 2000 Maribor

Jezikovne in tiskarske napake so mogoče.

HEKWB35027/Rev. 0/Mai 2016